

А. Островского, Н. Добролюбова и романов «Красное и Черное» Стендаля, «Утраченные иллюзии» Бальзака, «Берег» и «Выбор» Ю. Бондарева, «Арктический роман» В. Анчишкина, «В тупике» В. Вересаева, «Захир» П. Коэльо и повестей «Бикей и Мауляна» В. Даля, «Синяя тетрадь» Э. Казакевича. Главным объектом научно-исследовательской деятельности Ж. Исмагулова становится богатейшее творческое наследие Абая. В 1995 году защищает докторскую диссертацию. В 1996 году за большой вклад в издание и исследование творчества Абая ему присуждена Государственная премия РК.

Время бешенных скоростей, время физических и психологических сверхнагрузок, время следующих один за другим социальных катаклизмов, разломов души, почти муравьиного коллективизма одних и одиночество других. Именно в нашу пору, изнывающей под гнетом информации, обилия наплывающих друг на друга дел и мыслей, впечатлений, радостных и горьких Жумағали Исмағұлов с большей надеждой найти ответы на вопросы времени обращается к своеобразной поэзии Абая.

В художественном мире великого поэта ученый-исследователь раскрывает не только мировоззрение, но и всю многогранную сферу духовного потенциала поэта, степень его таланта, обостренную чувственность, жизненный опыт и кругозор, проникновенную наблюдательность, критичность взгляда. Здесь существенны не только своеобразие анализа поэзии, но и восприятие поэтических произведений Абая современностью. Монографии Ж. Исмагулова «Абай: акындық тағылымы», «Абай: даналық дәрістері» это не только исследование творчества поэта, а целого мира в его разных, печальных и радостных измерениях. В истине, которую обретает поэт, концентрируются не только его личные испытания, но и просвечивается память его народа и человечества. И с каждой поэтической строкой нам становится обозримее и ближе его планета людей, на которой есть пороки, горе, несправедливость, трагизм потерь, и есть доброта, любовь, разум, человечность, вера в человека, свободу и светлое будущее народа.

Научно-публицистические труды, монографии, переводы, художественные произведения Ж. Исмагулова отличаются уникальным содержанием: каждому человеку надлежит помнить о своей конечности, о своем рождении и неизбежной смерти, и смысл его жизни состоит лишь в служении людям. Это и есть гуманистический

принцип, которому следовал всю свою жизнь журналист, писатель, ученый, переводчик Жумағали Исмағұлов. Есть имена, память о которых народ всегда хранит в своем сердце. То, что ими создано, постоянно вызывает интерес и восхищение не только у их современников, но и у новых поколений.

Гүлжан ОРДА,

М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бас ғылыми қызметкері, филология ғылымдарының докторы

АРДАҚТЫ АҒАЛАРЫМ АЗАЙЫП БАРА ЖАТЫР

Уақыт шіркін қандай жылдам десеңші. Біздің де еңбек майданына араласқанымызға аттай жиырма жылдың бедері болып қалыпты. Содан бері сағат тілі дамылсыз сырғып, жылдар байқатпай жылжып өтуде. Жиырма жылдың ішінде небір жайсаң ағаларымызбен қатар жүріп, олардың бойынан қаншама ізгілік пен ірілікті көріп, үлгі-өнеге алдық. Төңірегіне қуаныш сыйлап, жүрген жерін әзіл-қалжыңға толтырып жүретін жаны жайсаң, жүрегі жомарт, өзі сері ағаларымыздың бірі филология ғылымдарының докторы, профессор Жұмағали Ысмағұлов еді.

2011 жыл М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты үшін қуанышы мен қайғысы қатар жыл болды. Қуанышы – Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 20 жылдық мерейтойына аталған институттың жеке шаңырақ көтеріп, Тіл білімінен бөлініп шыққанына 50 жыл толып, екі айтулы мерекенің қатар келуі. Қайғысы – ұзақ жылдар институтта табан аудармай еңбек еткен, ғылымға өмірлерін арнаған Жұмағали Ысмағұлов, Бақытжан Майтанов сынды ардақты ағаларымыздың бірі жылдың басында, екіншісі жылдың соңына таман араздан мезгілсіз кетіп қалуы. Өмір заңы қатал, өз дегенін істейді. Тумақ бар да, өлмек бар. Қу ажал біреуге ерте, біреуге кеш келеді. Бірақ адам баласы қызық қой, өзінің жақын адамдарын әсте жаманшылыққа қимайды. Сондай жақын көретін, аға тұтып еркелейтін жандардың мезгілсіз қазасы олардың отбасына, үйдегі жеңгейлерімізге ғана емес, екінші үйіне айналған жұмыстағы әріптестеріне де оңай тиген жок.

Тоқсаныншы жылдары Жұмағали ағаймен бас изесіп сәлем-дескеніміз болмаса, жақын араласа қойған жоқпыз. Ол кісімен жақынырақ араласудың сәті соңғы онжылдықта, дәлірек айтсақ, 2002 жылдан бермен қарай, мемлекеттік «Мәдени мұра» бағдарламасы бойынша 10 томдық «Қазақ әдебиетінің тарихы» атты ұжымдық еңбекті дайындау барысында түсті. Бұл кешенді еңбекте кеңестік дәуір әдебиеті үш кезенге бөлініп зерттелді. Оны зерттеуге ҚР ҰҒА академиктері З. Ахметов, Р. Бердібаев, З. Қабдолов, С. Қирабаев, Р. Нұрғалилармен бірге ғылым докторлары Ә. Нарымбетов, Ш. Елеукенов, Т. Кәкішев, Б. Құндақбаев, Ж. Ысмағұлов, А. Егеубаев, Б. Ыбырайым, Д. Ысқақұлы, Т. Сыдықов, Қ. Ергөбеков, Х. Әдібаев, З. Сейітжанов, Г. Елеукенова, М. Иманғазин, Н. Ақыш, Г. Орда сынды авторлар қатысты. Аталған іргелі зерттеуді жүзеге асыру барысында осы авторлардың бәрімен де жақынырақ араласудың сәті түсті. Тақырыпқа академик С. Қирабаев жетекші болғандықтан, ұсақ-түйек ұйымдастыру шараларын маған тапсырып қоятын. Оның негізгі себебі әр ай сайын, тоқсан сайын Білім және ғылым министрлігі атқарылған жұмыс жөнінде қызметкерлерден есеп талап етеді. Қай автор қандай жұмысты атқарды, енді не істейді деген сауалдарға жауап беру үшін авторлармен тығыз байланыс жасау керек. Ғалымдардың екінші қыры осындай сәттерде ашыла бастайды. Бірі ұмытшақ, жайбасар болса, екіншісі ширақтық танытып, өз ісіне аса мұқияттылықпен, жауапкершілікпен қарайды. Жұмағали аға екінші топтағы ғалымдардың қатарынан еді. Өзіне тапсырылған жұмысқа тап-тұйнақтай, еш нәрсені де екі рет айтқызбайды, өтінішінді өз уақытында орындап береді. Осындай тиянақтылығының арқасында абайтану бөлімінде жұмыс істей отырып, қазіргі қазақ әдебиеті бөлімінің екі үлкен жобасына қосымша автор болды. 2003–2005 жылдары зерттеген «XX ғасырдың 60–90 жылдарындағы қазақ әдебиеті әлемдік әдебиет контекстінде» атты жоба бойынша «Ғафу Қайырбеков», «Әдеби байланыстар» атты екі үлкен тарауды жазып берді. Бұл тараулар 10 томдық әдебиет тарихының 9-томына, дәлірек айтсақ, кеңестік дәуірдің үшінші кезеңін (1956–1990) қамтыған ұжымдық еңбекке енді.

XX ғасыр басындағы әдебиетті абайтану бөлімі зерттегендіктен Жұмағали Ысмағұлов 10 томдық еңбектің 6-томына «Міржақып Дулатов», «Ахмет Байтұрсынов» деген үлкен портреттік тарауларды жазып берген болатын. Ол тарауларда қаламгерлердің өмірі

мен шығармашылығы толық қамтылып, олар туралы тың деректер ұсынылды.

Қазіргі қазақ әдебиеті бөлімінің 2006–2009 жылдары зерттеген «Қазіргі қазақ романы және оның тарихи дәстүрі» атты ғылыми-зерттеу жобасына «Қазақ романының алғашқы үлгілері», «Махаббат трагедиясы» сынды тарауларды жазып берді. Бұл тараулар кейін «Қазақ романы: өткені мен бүгіні» атты ұжымдық монографияға енді. Академик Серік Қирабаевтың көңілінен шығатын санаулы авторлардың бірі ретінде біздің бөлімге қолғабыс жасаған Жұмағали ағай осы жылдары өзін жақынырақ таныта түсті.

«Қазақ романының алғашқы үлгілері» атты тарауда «Қыз көрелік», «Бақытсыз Жамал», «Қамар сұлу», «Кім жазықты?», «Қалың мал», «Әділ–Мария» сынды алғашқы қазақ романдары зерттеу нысанына алынды. «Қыз көрелік» пен «Бақытсыз Жамал» кеңес дәуірінде авторларымен бірге қуғынға ұшырағандықтан, «Қалың мал» қазақ әдебиетіндегі тұңғыш роман саналғанын баса айтқан зерттеуші жанр жағынан келгенде «Қалың малдың» мойны озық тұрғанына көңіл аударды. Бұл зерттеуде автор «Қыз көрелік», «Бақытсыз Жамал», «Қамар сұлу», «Кім жазықты?», «Қалың мал», «Әділ–Мария» сынды алғашқы қазақ романдарына бүгінгі күн талабына сай әділ бағасын берді.

«Махаббат трагедиясы» деген шағын тараушада «Адасқандар» романы зерттеу нысанына алынды. «Адасқандар» – қазақ елінің шындығын, жастардың трагедиялы махаббатын қазақ әдебиетіне 20-жылдары алып келіп, қазақ прозасын мазмұн, түр жағынан байытқан сүбелі роман екенін айта келіп, осы оқиға негізінде «Мөлдір махаббат» романы жазылғанына баса көңіл бөлді. Зерттеуде «Адасқандар» қазақ романының қалыптасуы мен дамуына қосылған қомақты дүние ретінде бағаланды.

Осылайша 5–6 жыл бірлесе жұмыс істеп, біздің бөлім дайындаған екі үлкен ұжымдық еңбекке автор болды. Осы жылдары біз Жұмағали ағаймен жақынырақ араластық. Ол өте білімді ғалым еді. Жазған қолжазбаларына аса мұқият болатын. Маржандай етіп жазып келген қолжазбасын мүдірмей теріп шығуға болады. Бірақ өз жұмысына аса жауапкершілікпен қарайтын ағамыз қолжазба терілген соң, түпнұсқамен асықпай салыстырып тексеретін. Орфографиялық, пунктуациялық қате дегенді көзі көргіш. Байқаусызда ұрланып қалып қойған үтір, нүктелерді

әп-сәтте тауып алып, орнына қондыра қояды. Ондайда біз таңғалып, ағамыздың ұзақ жылдар Қазақ КСР Министрлер Кеңесі жанындағы Мемлекеттік ақпарат агенттігі (ҚазТАГ) директорының орынбасары, директоры болғанын есімізге алып жататынбыз. Оған дейін де баспа ісінде әртүрлі қызметтер атқарғаны белгілі. «Коммунист» (қазіргі «Ақиқат» журналы), «Үгітші блокноты» («Блокнот агитатора») журналдары мен «Қазақ әдебиеті», «Жетісу», «Коммунизм туы» газеттерінде бөлім меңгерушісі, жауапты хатшы, бас редактор сынды жауапты қызметтер атқарған ағамыздың көзі қырағы еді. Мұндай қырағылық кейінгі буын өкілдеріне бұйырмаған қасиет екені жасырын емес. Осы жағынан келгенде Жұмағали Ысмағұлұлы бәрімізге де үлгі-өнеге көрсетіп жүретін.

Ж. Ысмағұлұлы жұмысқа ғана емес, төңірегіндегі әрбір адамға ерекше көңіл бөлетін жаны жомарт жан еді. Сырт көзге пан, маңғаз, сырбаз көрінген ағамыз өмірде өте кішіпейіл, ақжарқын болды. Бас ғылыми қызметкерден бастап, ең кішісі лаборанттарға дейін Жұмағали аға үлкен құрмет көрсетіп, ерекше ілтипатпен сәлемдесіп жататын. «Сәлем – сөздің атасы» дейді атам қазақ, ал біздің арамызда берген сәлемінді алмайтын ғұламалар қаншама. «Осылар алдындағы ағаларынан неге өнеге алмайды екен?» деп ойлайсың. Баласындай бізге есік ашып, өзі тосып тұрғанда, алдына түсіп өтуге ыңғайсызданатынбыз. Соңғы уақытта қолына ұстаған таяғын артық көріп ыңғайсыздық танытқан тұста, біз керісінше ондай әдемі таяқтың сері ағаларымызға жарасатынын баса айтып көңілін көтеріп қоятынбыз. Алайда өзінің қартая қоймағандығын байқату үшін қыз-келіншектерге ілтипат жасап, әзіл-қалжыңын араластыра жауап қайтаратын. Біздің бөлімде ұзақ жылдар бірге жұмыс істеген Әбділхамит Нарымбетов ағаймен жиі әзілдесіп отыратын. Ол кісі Шериаздан Рүстемұлы екеуін күйеу деп әзілдеп, «Пайғамбар да күйеубаласын сыйлаған» деп қоятын. Сол кезде Жұмағали аға қуланып, бөлім меңгерушісі, академик Серік Қирабаевтың отыратын орнын көрсетіп: «Мына кісі де күйеу емес пе?» – десе, Әбділхамит аға шошып кетіп, ыршып түсетін. Осылайша бір-бірімен әзілдесіп, жақын араласқан ағаларымыз бір бөлімде отырғандықтан бізді де бауырына баса сөйлейтін. Алдымызда асқар таудай ағаларымыз жүргенде өзімізді бала сезініп, сол кісілерге арқа сүйеп отыратынбыз. Институттың Ғылыми кеңесінде мүйізі қарағайдай ағаларымыз сөйлегенде,

олардан кейінгі буын өкілдеріне айтатын сөз қалмай жататын. Қайран сол күндер бүгінде көзден бұл-бұл ұшты емес пе?!

«Өгізге туған күн бұзауға да туады» дегендей, ғылыми ортада жүрген соң, 2010 жылы диссертация қорғау кезегі бізге де келді. Жұмағали Ысмағұлұлы жаздың кезінде қаттырақ науқастанып жүрген соң, көп мазаламауға тырысып, жұмысымды сектордағы талқылау кезінде оқуға бермей, бірақ шай ішуге міндетті түрде келуін қадала өтіндім. Ондағы ойым – өзі шаршап жүрген ағам қолжазбамды тықпалап мазаламай, әріптестерімен бірге арқажарқа отырып шай ішкізу болатын. Кейбір пысықайлар ауруханада жатқанда да қолжазбаларын оқытып мазалап жүргенін көзіміз көргендіктен, мен ондай іске әсте бармадым. Кейін біраз айығып, жақсы болған соң, Ғылыми кеңестің талқылауына бара жатқанда қолжазбамды қарап шығуын өтіндім. Өзі бір үлкен істі қолға алып, бөлімдегі лаборант қыз Шолпанды үйге шақырып, диктовка жасап отыр екен. Сонда да арасында уақыт тауып, менің көңілімді жықпай жұмысымды қарап, жанашырлық пікірін айтты. Жанашырлық деп айтатынымыз – қолжазбамен толық танысып, жетістігі мен кемшілігін түгелдей сүзгіден өткізу. Оң ескертпелер жұмыстың ширауына септігін тигізсе, жетістігін көрсету авторының еңбегін бағалағандығы болып табылады.

Жұмағали ағам мені ерекше сыйлайтын. Себебі менің елімді, жерімді сұрайтын да, «Сен Арғын бола салшы», – дейтін. Ағамның көңілін жықпай, «Жарайды», – деп қоятынмын. Қай ел болғанда да бір қазақтың баласы емес пе?! Ал ғылымдағы қарындастарына ренжігенде, «Өзінің қалай қорғағанын ұмытып қалған екен», – деп отыратын. Асыл ағам маған деген қамқорлығын докторлық диссертациямды қорғау сәтінде көптің алдында және көрсетті.

Ресми талқылау біткен соң, бейресми талқылау басталады. Ол кезде не аяғыңнан шалғысы келгендер, не қол ұшын бергісі келгендер ғана сөйлейді. Мұхтар Әуезов ағамыз айтқандай, «Толмаған Толстойлардың» кейбір сыңаржақ пікірлерін қолдамаған Жұмағали ағам орнынан көтерілген кезде арқа басым кеңіп сала берді. Себебі ғылыми кеңесшім Серік Смайылұлы сырқаттанып қорғауға келе алмай қалып еді. Осындай жабырқап отырған сәтте кімнің қандай оймен сөйлеп жатқанын бақылап, сын көзбен қарап отырасың. Диссертант үшін қол көтерген адамның қандай сауал қоятыны, орнынан түрегелген адамның не айтқалы мінбеге келе жатқаны – бәрі

де қолмен қойғандай белгілі болып тұрады. Сөзімді сөйлеп академик ағам отырса, талай пікір өзгеріп сала берері де даусыз. Сол кісінің жоқтығын пайдаланып, араша талауға дайын тұратындарды да көзіміз көріп жүр. Жұмағали ағам мінбеге шықты да, өздерінің замандасы Мүсілім Базарбайұлы туралы диссертацияның жазылғандығын қолдай келіп, оны жазған автордың да аз еңбектенбегендігін санама-лап көрсетіп берді. Осы тұста Тұрсынбек ағам (Т. Кәкішев) тәрізді мен де 2010 жылы 3 желтоқсанда сағат 15:00-де ҚР Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институты жанындағы филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін беру жөніндегі «Д 53.34.01» Диссертациялық кеңестің мәжілісінде сөйлеген Жұмағали Ысмағұлұлының өз сөзін беруді жөн санап отырмын:

«Орда Гүлжаһанның «10.01.02 – Қазақ әдебиеті» мамандығы бойынша филология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін алу үшін қорғауға ұсынып отырған «Қазақ әдебиеттану ғылымының проблемалары және Мүсілім Базарбаев зерттеулері» атты диссертациялық жұмысын біз Әдебиет тарихы секторы мен институттың Ғылыми кеңесінде талқылаған болатынбыз. Бұл жұмыспен толық танысып шыққанбыз. Бұл – докторлық диссертация талабына сай келетін, толық аяқталған, өзіндік айтары бар жұмыс. Диссертант М. Базарбаевтың алғашқы тырнақалдысынан бастап зерттей білген.

Соңғы уақытта фольклортану мен ежелгі дәуір әдебиетін зерттеуге аса ден қойылып жүргені белгілі. Алайда бүгінде тарих қойнауына енген XX ғасырдағы әдебиеттану ғылымын зерттейтін де уақыт жетті. Осы тұрғыдан алғанда қорғауға ұсынылып отырған жұмыс өзекті тақырыптардың бірін көтере білген. М. Базарбаев 1961 жылы жаңадан ашылған Әдебиет және өнер институтының тұңғыш директоры болды. Әдебиет институты Тіл институтынан бөлініп шыққан жауапты кезеңде Мұхаң Мүсілімді тегіннен-тегін директор сайлаған жоқ. Ол өзіне оң қол етіп, сенімді серік ретінде Мүсілімді таңдап алды. Содан бастап ол аталған институтты ұзақ жыл басқарды. Мүсілім өзінің кең эрудициясының арқасында қыруар шараларды атқарды. Көп томдық «Қазақ әдебиетінің тарихы» жасалды. Сондықтан да қазақ әдебиеттану ғылымында Мүсілім Базарбаевтың орны ерекше. Елуінші жылдары аға буын өкілдері қудалауға түскенде жас буын өкілдері дағдарып, нені қалай жазу керектігін білмей қалды. Сол тұста М. Базарбаев әдебиет тарихын зерттеуге белсене

араласып, өзінің пікірлерін дәлелдеп бақты. Оның кандидаттық диссертациясына арқау болған «Қазақ поэзиясындағы еңбек адамының бейнесі» атты тақырыбы сол тұстағы ең өзекті мәселелердің бірі еді. Ақын-жазушылар кеңестік дәуірдегі еңбек адамының бейнесін қалай жасаймыз деп жатқанда Мүсілім зерттеуші ретінде оның жолын тауып, көрсете білді. Еңбектің адам өміріндегі мәнін жоймайтындығы тәрізді еңбек адамының бейнесі де қай дәуірде де өз қажеттілігін жоғалтпаса керек. Ол 15 жыл осы қара шаңырақты басқарған кезде қыруар шара атқарды.

Кейін тәуелсіздік алған жылдары да Мүсілім қазіргі қазақ әдебиеті бөлімінің меңгерушісі болып отырғандықтан әдебиеттің ақтандақ беттерін зерттеуге басшылық жасады. Зерттеушінің толысып толған кезінде Алаш әдебиетін зерттеуге белсене кіріскені мәлім. Оның Әлихан, Шәкәрім, Мағжан туралы зерттеулері – осы жылдардың жемісі. Диссертант солардың бәрін де салыстыра отырып зерттеуге ден қойған. Сондықтан да бұл жұмыста тек қана М. Базарбаевтың емес, М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының бірнеше жылдық еңбегі жинақталып, топталып, белгілі мәселелер төңірегінде салыстырыла зерттелген. Кеңестік дәуірдегі әдеби процесті зерттеуде диссертант жақсы жұмысты алып келіп отыр. Гүлжаһан қарындасымыз көп ізденіп, еңбектеніп, үлкен жұмысты алып келіп отыр. Қазақ әдебиетінің негізгі проблемаларын М. Базарбаев зерттеулерімен әдемі ұштастырған еңбекті 50–90 жылдардағы әдеби процесті ғылыми саралаған алғашқы еңбектердің қатарында атауға болады. Гүлжаһан Орда – институттың қалыптасқан, пісіп жетілген белді қызметкері, сондықтан осы жұмысы үшін оған филология ғылымдарының докторы атағын беруге болады».

Осылайша Жұмағали ағам «өзім деген адамға өзегін жұлып беретіндігін» көрсетті. Дуалы ауыздан шыққан аталы сөз далаға кеткен жоқ. Иә, бұл Жұмағали Ысмағұловтың соңғы сөздерінің бірі ретінде тарихта қалды. Алдағы уақытта асыл ағаларымыздың мол сенімі мен үлкен үмітін ақтау – бізге сын.

Ардақты ағамның кеш соңына дейін көңілді отырған отырысы сол дастарқан болды. Себебі ағаларым асықпасын деп, үйдегі жангелерімді қоса шақыруды ұмытпаған едім. Мүсекеңнің жары Гүлбараш апайдың қасына серік болсын деген ниетпен Әбділхамит Нарымбетов ағамның жесірі Күлғайша апамды, Жүмекеңнің жары

Фарида апамды, Күнімжан Байқадамова апаларымды шақырған болатынмын. Мен ойлағандай, Жұмағали ағам мен Фарида апам өз замандастарымен әңгімелесіп, көңіл көтеріп біраз отырды. Оның үстіне менің бір әпкелерім Фарида апайдың шәкірттері болып шықты да, қу қыздар көптен көрмеген сері жезделерін биге шақырып, ағамызды біраз шаршатып тастады. Ағамның сол күнгі сөзі, биі – бәрі де бүгінге дейін көз алдымызда...

Қазақта үлкенді сыйлау, үлкенге құрмет, кішіге ізет жасау деген сықылды жазылмаған қағидалар – атадан балаға жетіп, қанымызға сіңген қасиеттердің бірі. Осындай сан ғасырлар қалыптасқан халықтық педагогиканы бойына сіңірген асыл ағаларымыз үлкенге құрмет, кішіге ізет жасаудың жақсы үлгісін көрсетіп кетті. Одан біреулер үйреніп өнеге алса, енді біреулер аспаннан түскендей көрсе де көрмеген болды. Ал біздің буынның екі ғасыр тоғысында өмір сүріп, екі қоғамдық формацияға куә болған ардақты ағаларымыздан ғылым мен өмір жолында алған өнегеміз болса жарар еді.

*Серікбай ҚОСАН,
ақын, тюркітанушы*

ЖҰМАҒАҢ АРАМЫЗДА ҒҮР

Мен бұрын Жұмағали ағаны сырттай ғана білуші едім. Ұмытпасам, марқұмды алғаш біздің институттың дәлізінен кезіктірген болармын. Ол кез – 90-жылдардың соңы... Аса бір қолайсыз уақыт. Елде әлеуметтік-экономикалық дағдарыс белең алып, рухани сала мүлде аянышты халге түскен. Қазақтың маңдайына біткен жалғыз Ұлттық ғылым академиясы таратылып, оған қарасты салалық ғылыми-зерттеу институттары тікелей министрлікке қаратылған. М.О. Әуезов атындағы Әдебиет және өнер институтының басына да бұлт үйіріліп, ұжым қызметкерлері қысқартуға түсіп, ғылым тоқыраған, ғалымдар дағдарған тұс. Адамдар айлап жалақы алмайтын, институт келешегі күңгірт, болашағы бұлыңғыр мезгіл...

Өзім де ғылыми мекемеге осындай өтпелі кезең – өліара шақта келгенмін. Содан болар, аға буын өкілдерін институттан сирек көруші едім. Ал орта буын өкілдерінің көбі тиісті атақ-дәрежелерін қорғап, жоғары оқу орындарын, газет-журналдарды, өзге айлығы көбірек

салалар
Ғабит, Е
Мәлік с
талантты
тар ғана
Қирабае
Елеукең
Нұрмағи
Шәкір
болмаса
Субханб
маманд
дүниеде
Әлі
алдымы
келгенд
жастар
жарқыр
мен қол
тұратын
жаратыл
әрі мейі
ғұлама
ілттипат
Әсі
ойламап
мы сия
ойлылы
болмыс
тектілік
сып сой
әрі дарқ
ақжарқы
аяқ асты
өткен ө
жинақта
болар, ө
күлдіргі

ЖҰМАҒАЛИ ЫСМАҒҰЛОВ

перелі
мір

КАЗАК
УНИВЕРСИТЕТІ

ӨНЕГЕЛІ ӨМІР